

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknél, körjegyzőknek és tanítóknak 8 kor. Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társzerkesztő: **Dr. Franciscy Lajos.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petsor ára 16 fill. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fill.

A befejezett mű.

Az autonómiai kongresszus letárgyalta a szervezeti munkálatot. Hátra van még ennek a munkálatnak végleges szövegezése és elfogadása.

Arra gondolni sem lehet, hogy a március 11-ére kitűzött gyűlésen a kongresszus a szervezeti munkálatot a harmadik felolvasásban elvetné. Ez különben most már a hosszas tárgyalás után olyan hiba lenne, mely az autonómia teljes meghiusulását vonná maga után. Pedig jobb ez a munkálat a semminél. A míg választani lehetett ezen munkálat elvetése és egy erőteljes, a katolikus egyház összes jogait felölelő önkormányzati szervezetnek a kidolgozása között, addig indokolt volt a 27-es bizottság munkálatának elvetéseért sikra szállani. Most azonban miután jó hosszú időre még a lehetősége is ki van zárva annak, hogy egy teljes jogkörrel felruházott autonómiai szervezet alkottassék, nem marad más hátra, mint megkísérteni az önkormányzati jogszellem fejlesztését azon a gyenge és szűk alapon, melyet az elfogadott szervezeti munkálat megépített.

A püspöki kar módosításai a 27-es bizottság munkálatát az alapok és alapítványok kérdésében *jelentékenyen*, a kir.

kath. középiskolák kérdésében pedig *lényegesen* megjavították.

A míg a bizottsági munkálat az autonómia igazgató-tanácsának intézkedési jogkörét csak azokra az ügyekre terjesztette ki, melyek a vallás- és közoktatásügyi miniszterium kezelése alatt levő katolikus alapok és alapítványok *törzsvagyonának* adminisztrációjára vonatkozó rendszer megváltoztatását célozzák, addig a püspöki kar elfogadott javaslata szerint az igazgató-tanács döntése alá mindazon ügyek kerülnek, melyek az említett alapok és alapítványok *törzs- és egyéb vagyonának* kezelésére vonatkozó rendszer bárminő megváltoztatásával vagy módosításával összefüggnek. E szerint még a kölcsönök adására, vagy felvételére, tisztii állások szervezésére vagy megszüntetésére, tisztii fizetések és nyugdíjak rendszeresítésére vonatkozó ügyek is az igazgató-tanács intézkedési jogkörébe utaltatnak.

Nevezetes módosítás az is, hogy az igazgató-tanács az alapok és alapítványok vagyonának az átváltoztatásához nemcsak egyszerűen hozzájárul a beleegyezésével, mint a hogy azt a bizottsági munkálat megállapította, hanem minden ilyen vagyoni átváltoztatást egyenesen és közvetlenül maga az igazgató-tanács eszkö-

zöl, a legfőbb kegyúr jóváhagyásával. Ugyancsak az igazgató-tanács utalványozza az alapokból teljesítendő *fizetéseket*, a legfőbb kegyúr által jóváhagyott költségvetés keretein belül, sőt rendkívüli, előre nem látott esetekben a költségvetés határait is utólagos igazolás mellett átlépheti.

Ezen módosítások következtében az önkormányzat olyan ellenőrző és intéző jogkört nyert a katolikus alapok és alapítványok felett, mely jogkör mellett a vallás- és közoktatásügyi miniszter csak névleges kezelője lesz az említett alapoknak. Ha ezen fölül a püspöki kar még ahhoz is ragaszkodott volna, hogy az alapokra vonatkozó jogfentartó nyilatkozat magába a szervezetbe vétessék fel, akkor a letárgyalt szervezeti munkálatról az alapok tekintetében azt mondhatnánk, a mit a felszékundás diákokról szokás mondani: transeat quasi per ignem.

Mélyebbre ható és a 27-es bizottság munkálatát lényegesen megjavító módosításokat eszközölt a püspöki kar a tanulmányi alaptól fentartott kir. katolikus gimnáziumok ügyében. A módosítások értelmében ugyanis az igazgató-tanács *kinevezi* ezen intézetek igazgatóit és tanárait, rendszeresít *igazgatói* és tanári állásokat, megállapítja a fizetéseket és

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

A Röntgen-sugarak Nyitrán.

Megyei kórházunk vezetése olyan orvosi segédeszköz birtokába jutott a múlt héten, melynek nemcsak hogy párja nincsen az egész vármegyében, de a műtőorvosnak legelősebb szemü munkatársát képezi, mely igazán belát a vesékbe, felfedi a titkokat, áttekint a legvastagabb husrészekben, vizsgálja a nyugtalan, hánykolódó szívet, melynek mozgó *árnyékát* oly világosan láthatod, mintha a mellkas helyett egy üvegbura alatt dolgoznék.

Különös szerszám is ez a Röntgen-lámpa! Segélyeivel látunk a legnagyobb sötétségben. — Hiszen más lámpával is látunk a legnagyobb sötétségben! Igen ám, de hogy ha más lámpával sötétségben látunk, akkor nem látjuk a sötétséget, vagy ha a teljes sötétséget látjuk, akkor nem látunk miatta mást, akkor nem látunk semmit. Mert hiszen fény hiányában éppen a sötétség a semmi.

De a Röntgen készüléknek éppen az a jellemző sajátossága, hogy vele koromsötétségben is látunk, nem ugyan magát a tárgyat, hanem csak annak világos, élesen határolt árnyékát. Az ab-

solut sötétség éppen feltétlenül megkívántatik a világos látásra. Ez ugyan magában véve ellentmondásnak látszik, de úgy van. Éppen azért vállalkozom e sorokban arra, hogy a sötétséget világosságnak tüntessem fel t. olvasóim előtt.

A Röntgen-sugarakat olvasóim egy része talán látta, mások meg sokat olvastak rólok, tehát teljességgel nincsen szándékomban azokat most a közönségnek felfedezni. Nem is új találmánya napjainknak, mert éppen 6 éve, hogy rájuk bukkan Röntgen, akkora würzburgi, jelenleg müncheni egyetemi tanár, de bevezetve e nagyfontosságú segédeszköz kórházunkba, nem lesz érdek nélkül, ha egyet-mást elmondok róla. Rajzok hiányában csak úgy nagyjából, a mennyiben azt a nagyközönségnek, — mely nem szakszerű fizikus, sem nem electrotechnikus — előadni lehet, inkább a tünetményekre, mint a műszerek leírására szoritkozva.

A Röntgen készüléknek leglényegesebb része az ugynevezett Röntgen-cső, melyet inkább elzárt üveglombiknak, retortának lehetne nevezni. Belsejében a levegő csaknem teljesen ki van szivattyúzva. A cső két végébe fém pálcikák vannak illesztve, melyekbe erős villamárómot vezetnek be, és pedig — az egyikbe a pozitív, a másikba a negatív villamárómot. Kiszivattyúzva lévén a le-

vegő, a csőben a két villamárómot fénytől kísért kiegyenlítése — kislése — nem történhetik meg, ugynevezett láthatatlan sugarak keletkeznek. A közepen gömbbé kidudorodott cső megtelik gyöngesárgás-zöldes fényvel, hasonlóval némileg ahoz, melyet a gimnáziumi mutatóanyagoknál az ugynevezett Geissler-féle csőveknél láthattak olvasóim. De nem ezek a láthatatlan sugarak, mert hiszen azokat látjuk. Színök sárgás-zöld és a korom sötét szobában némi felhomályt terjesztenek. Hogy nem ezeknél a felhomályt terjesztő sugaraknál látunk, kiviláglik onnan, hogy ha a gyöngesárga fényben villó csőre áthatatlan fekete takarót borítunk, a láthatatlan sugarak akkor is működnek. Vagyis 1. láthatatlanok, mert teljes koromsötétségben vagyunk; 2. működnek, mert a vágható sötétség dacára is *árnyékot vetnek*. Voltaképpen éppen ebből következtetjük, hogy vannak ilyen láthatatlan sugarak.

És éppen ez a legérdekesebb tünetménye az egész mutatóanyag.

De hát, hogyan vethetnek árnyékot ott, ahol teljesen sötét van? Iparkodom majd erre is felvilágosítást adni.

T. olvasóim bizonyára láttak sötétben villó, ugynevezett foszforeszkáló tárgyakat. Leghamarabb emlékeznek rá, ha a közönséges foszforgyufát

nyugdíjakat. Megszabja a tandíjat, meghatározza a tantervet és az erre vonatkozó utasítást, összeállítja a tanulók fegyelmi szabályait és megalkotja a fegyelmi jogi gyakorlatának szabályzatát. *Választja* a tankönyveket, a tanrendszer követelményeinek megfelelően megállapítja az üresedésben levő tanszékek szakát.

Ezen sarkalatos jogokon kívül a kisebb fontosságú jogok egész csoportja felett rendelkezik az önkormányzat, úgy hogy a kir. kath. gimnáziumok vezetésének összes szálai az igazgató-tanács kezében fognak összefutni. Ezzel szemben a miniszter befolyása ezekre az intézetekre, jobbra csak a törvény által megkövetelt ellenőrzésben és felügyeletben fog állani. Lesz ugyan még ez után is különbség a teljes autonómiát élvező protestáns középiskolák és a kir. katolikus gimnáziumok között, de ez a különbség intézeteink vezetésének önkormányzati jellegét meg nem gyengíti, a tanügynek katolikus szellemben való intézését nem gátolhatja.

A mi már a kormánynak a letárgyalt munkálattal, különösen a püspöki kar módosításaival szemben követendő eljárását illeti, erről többféle vélemény merült fel. Ha azonban azt a nagy óvatosságot tekintjük, melylyel a püspöki kar az Apponyi Albert gróf által előadott miniszteri álláspontot egyrészt megközelíteni, másrészt ugyanazt az álláspontot a szélesebb alapra fektetett önkormányzati jogkörrel összhangba hozni törekedett, valószínűnek kell tartanunk, hogy a kongresszusi munkát a kormány hozzájárulásával elnyeri a legfelsőbb szentesítést.

Bármint tegyen különben a kormány, a püspöki kar most már, minden mástól eltekintve, a saját elvi álláspontjának s ebből kifolyólag a testületi becsületnek tartozik azzal, hogy a munkálattal megvont jogkörtől egy tapodtnyra se tágítson. Jogainknak intézményes biztosítékai,

melyeket ez a munkálattal nyújt, oly szerény méretűek, hogy azokat jobban összevonni nem lehet, semmiféle kormánykedvéért nem szabad

Meskó Pál elbucsztatása.

Lapunk múlt heti számában közöltük, hogy a nyitramegyei gazdasági egyesület igazgató-választmányának február hó 28. iki ülésében, *Mérey Lajos* ig. választmányi tag, az ápril 1-én távozó *Meskó Pál*hoz bucsubeszédet intézett, melyet a választmány, *Emőd József* elnök javaslatára, jegyzőkönyvbe iktattatott, *Komáromy Károly* ig. választmányi tagnak indítványa folytán pedig ki nyomtatni, s az egyesület tagjainak megküldeni rendelt.

Mérey Lajos beszéde így hangzott:

Tisztelt Igazgató-választmány!

A titkári állásnak egy évi próbaidőre betöltése által lezártuk ma egyelőre életének azon korszakát, mely *Meskó Pál* ur nevével forrt egybe. — Tudom ugyan, hogy *Meskó Pál* ur csak a jövő hó lejártával hagy el bennünket véglegesen, de úgy hiszem addig már választmányi ülésünk nem lesz, s így ezen mai ülésünk reá nézve már az utolsó, s ezért igen-igen kerem, úgy az igen tisztelt elnök urat, mint a tek. választmányt, engedjék nekem, mint ezen választmány egyik régebbi tagjának, hogy *Meskó Pál* urhoz néhány bucsusztót intézzek.

Kedves Barátom! Sok évvel ezelőtt Velenében jártam. Egy este a homályban, a Dogeter partja mellett, egy sajkát láttam ringani, melyen nem volt semmi egyéb, mint a ringást jelző mécsvilág. Vártam, eljön-e a hajós, a ki beszáll a sajkába, s kimegy rajta a sik tengerre, melegen a csillagos éjjelen, s danolni a multak bús dalát, vagy pedig lesni a hajnalt, mely bepirósítja a tenger felszínét, életre vidít s munkára kelt?

Nem hiába vártam! A hajós megjött; beszállt a sajkába és evezni kezdett, de a sajka csak helyben hűbálódzott, mert a parthoz kötve volt. Csakhamar megjött a kormányos is; ez szabaddá tette a sajkát, s kettejük edzett karjainak munkájától röppenve siklott a sajka a tengeren, a mécsvilág mindinkább fellángolt, s mindenfelé nagy kört világított be, a merre a sajka elhaladt! Vegre a szemközti sziget partjához értek; a hajós kiszállt, a kormányos benmaradt. Mi történt tovább, nem tudom.

Midőn ezelőtt majdnem 12 évvel Te Nyitrára jöttél, s egyesületünk titkára lettél, úgy ringott ez a gazdasági egyesület közönyének tengerén, mint egy üres sajka, melyen egy jobb jövőbe helyezett reményünk volt a mécsvilág! Te beszállottál, dolgozni kezdtél, de a sajka eleinte csak helyben mozgott, mert a gazdasági közélet

pangása lekötve tartotta. Nemsokára megjött igen tisztelt elnökünk személyében az új kormányos, a ki szabaddá tette a sajkát, s kettejük munkájától hatalmas lépésekkel haladt egyesületünk a gazdasági élet terén, s nagy kört világított be munkájával mindenütt, a merre csak megjelent, még pedig nemcsak megyénk területén, hanem az ország messze vidékein is, Kassán és Szegeden, Pozsonyban és Kecskeméten, s leginkább Budapesten, a hol most a magyar gazdasági szövetség partjához értetek. Te ott kiszállsz, a kormányos benn marad. Mit hoz a jövő, tudni még nem lehet.

Ha végig tündököm működésed e képén, önkénytelenül tolu agyamba azon kérdés, vajjon miért hagytad el tisztántúli szülőfölded és kassai tanszéked, s miért jöttél hozzánk, közénk, itt találni új tanyát? Nemde azért, mert Isten áldását képező kitünő tehetségeidnek megfelelőbb munkateret kerestél? S mi büszkéek vagyunk, hogy ezt nálunk megtaláltad, és itteni működésed által fényes bizonyítékát adtad annak, hogy nem csak egy kis körnek rokonszenvét, nem csupán egy vármegyét gazdalközösségének elismerését, hanem az egész magyar gazdasági társadalom osztatlan becsülését érdemled meg!

Nézz itt most még egyszer jól körül, s jegyezd meg magadnak e derék férfiak arcát, mert ők mindig hű munkatársaid voltak. Megértették törekvésed céljait és eszközeit; tőlük telhetőleg mozdították elő munkád eredményeit. Tettek ezt azért, mert látták, hogy nem hű föltűnési vágy, s nem üres hivalkodás voltak tetteidnek rugói, hanem azon mély, odaadó szeretet, melylyel a magyar népet szereted, s lelkednek legszebb vonása, azon szívós kitartás, melylyel a magyar földet védelmezted!

Itteni működésed évtizede alatt a mi egyesületünk volt a te tanyád és anyád, és mi veled együtt olyanok voltunk, mint a gyermek, a ki ha szép virágot lel, örül neki, de anyjához viszi, hogy az is örüljön neki; — ha tövissel szúrja magát, fájditja, és anyjához siet, az vigasztalja meg; — ha kedveset mondanak neki, anyjához siet, s annak mondja meg; — ha pedig bánat éri, anyjához szalad, az oszlassa el, az feleltesse el!

Mi is így tettünk veled együtt. Ha a siker virágait értük el, ide hoztuk, hogy egyesületünk örüljön nekik; — ha pohtikai tövis-szúrásokat éreztünk, ide jöttünk egyietti életünkben keresni vigaszt; — ha elismeréssel és dicsőréttel találkoztunk, ide siettünk, hogy egyesületünk javára és dicsőrére szolgáljunk, és ha elleneseink, sőt elleneseink gyanúsítottak, támadtak, üldöztek, ide jöttünk, s a közérdek előmozdításának annál erényedlenebb munkájával oszlattuk el, feleltettük el bánatunk!

S ez alatt mindig őszinte barátsággal ragaszkodtunk hozzád, testvériesen szerettünk, és azt hittük, te is így ragaszkodol hozzánk, így szeretsz bennünket. És most? Elhagysz, — távozol! Ez lett tőled — a mi jutalmunk!

De nem zúgolódok! — Isten vezérelje lépéteid! Te most a magyar gazdasági szövetség érdekében

hozom fel, melynek fejecskeje sötétben, hogy úgy fejezzem ki magam, „foszforszkál“. Hasonló anyaggal vannak be némely gyufatartókat, zseb vagy faló óráknak mutató lapjait, szobrocskákat, kereszteteket, melyek sötétben is láthatók.

A Röntgen-készüleknél is lenyeges szerepet játszik egy ilyen foszforszkál lap, melyen a kívánt tárgyak árnyéka látható. Ez a lap — ernyőnek nevezik — négyszögletes keretbe van illesztve és egész terjedelmében egy arra alkalmas vegyülettel (baryum-platin-cyanür) van befuttatva, mely sötétben szintén foszforszkál.

A Röntgen-sugarak áthatnak mindenben, kivéve a fémeket, legnehezebben az ólmon, nehezen a csontokon.

Ha tehát egy ember oda áll a Röntgen-lombik és az említett ernyő közé: akkor a lombikból kiáradó láthatatlan sugarak keresztül hatolnak rajta, és az átellenben levő ernyőn az embernek csontjai, mondjuk bordái láthatók, éppen úgy, mintha a gyertyaláng elé tartanók kezünket, s a falon látjuk szétterpesztett ujjainknak az árnyékát.

Ha már most látni lehet ezzel a rejtetteket, nézzük meg mit rejteget Biringer doctor ebben a diófa ládikában? A doctor ur az adott találkára nem jött el, hát vizsgáljuk meg távollétében

titkait. A ládika súlyos, bizonyosan pénz van benne. Benne van a kulcs is, de nem nyitjuk ki. Ha már 3000 koronát adott a kórház ezért az ördögös masináért, megengedhetjük magunknak azt a luxust, hogy hüvelykujnyi vastag deszkafalon keresztül nezzük, hogy mi van benne?

Az electrotechnikus mozgásba hozza a szabályozót, a Röntgen cső berregő zaj kíséretében megtelik gyenge zöldes fénnyel, oda tartom a ládikát s annak tartalma ele-en körvonalozott árnyékban megjelenik a kifeszített ernyőn, olyan világosan, mintha nem is diófából volna a doboz oldalai, hanem valami kristály falú bűző-szekrényben feküdnek. A ládikában nagy orvosi mikroszkóp volt. Bizonyosságul most kinyitom a ládat s látom a lemezeket, az egymásból kiakasztott csöveket, az állványt szépen egymás mellett rakva.

Az után megnezünk egy másik súlyosabb ládat, melynek kulcsa nincs meg. Minek? — Hiszen kíváncsiságunkat a de-zkafalon keresztül épp oly biztossággal kielégíthetjük, mintha csak ablaktáblán keresztül szemlénők. Ott villamos batteriák vannak egymás mellett összerakva. Némelyik elem egyenesen, másik terden a másikra fektetve dől. És ezt úgy látni tisztán, pedig a láda kulcsa mai napig sem tudom hol van.

Előveszek egy hatalmas vaskos könyvet, megnezem, lapjának száma több mint 1300. E könyv közepébe te-zek egy kulcsesomagot. És a tíz centiméter vastagságú könyvön keresztül épp úgy látom a kulcsok árnyékát az ernyőn, mintha egyszerű gelatine-hártyával volna takarva. Most megkettőzöttem az akadályt. Fogom a könyvnek — kimutatás a bécsi kórházakról volt — egy előbbi évfolyamát, s a két példányt egymás mellé fektetem s egy az utolsó lap mögé helyeztem 5 koronás pénzt a most már 2600 lapból álló vastag papírfal dacára is világosan látható.

Elővesznek egy mintegy öt éves kis leánykát s felállítjuk egy szekre egymagasságban a lámpával. A gyermek a berregő lámpa zajára félreszket, s félelmét árnyékban leábrázolva látjuk az ernyőn. Bordái oly vékonyan rajzolódnak a sárga lapra, mintha csak esernyőbordák volna a finom acélból, s közöttök nyugtalanul hánykolódik egy formátlan kis tömeg — a szív. Minden mozdulatát figyelemmel lehet kísérni a szívének, amint tagul és szorul, midőn ereibe löveli a vért. A tudószárnyaknak a képen semmi nyoma, azokon úgy áthatol a Röntgen-sugár, mintha ott sem volna.

A nyitrai apparátus felette éles ábrázoló

bejárom az ország minden vidékét, nem azért, hogy elmerengj a magyar középosztály pusztulásának csillagtalán éjjelen, nem is azért, hogy hallasd, letűnt dicsőségünk bus dalát, hanem azért, hogy a magyar gazdaságvettség hatalmas gyűrűzetének megalkotásával előkészítsd a magyar gazdaságsadalom ujra ebredésének hajnalát, mely új életre kelt, új munkára sarkal!

A merre csak megjelenesz, kérlek, mondd meg honfitársainknak mindenütt, hogy a mi egy-letünk itt egy oly sziget, melyen a magyar népert és földért fáradozó ingyenes munka, s a jutalomra nem le-ő önzetlen honszeretetet még mindig tűzhelyet, otthont talál!

És ha így cselekszel, akkor elismerjük majd, hogy jól őrizted meg emlékezetünk!
Isten veled!

Levelezés.

Vágvölgyi dolgok.

Vágvölgye, 1902. márc. 7.

Trencsénmegye metropolisában nem régen olyan dolog történt, mely unikumot képez a pedagógia történetében. A trencsényi főgimnázium hetedik osztályu tanulói kitessékelték egy tanár-rukat a tanteremből olyan módon, a mely legkevesbbé sem mondható gyöngédnek és udvariasnak. Egy teli kabátot borítottak a nekik nagyon pezs-gő verúnék látszó tanár úr fejére s gyöngédtelen oldalerintések között kiakolbóltották a megszeppent professor urat.

Óriási feltűnést keltett ez a szokatlan Kneipp-kúra az egész városban. Abban megegyeztek többben, hogy a tanteremből kituszkolt tanár úrnak nem ártott volna egy kis hideg zuhany, vagy víz-es lepedő, természetesen — a Kneipp-féle gyógyítási módnak szigorú szemmel tartásával. Hogy azonban a diákok teli kabátot alkalmazzanak a vizes lepedő helyett, és a mellett még erős oldalmassage-ot is igénybe vegyenek a tüzes vér lehűtésénél, ez nem találkozhatót a tanári kar elnézésével, annál kevésbbé helyeslésével. Kettőt a diákok közül kicsaptak, a többi csak megdorgálásra lett ítélve. A leforrázott, vagy ha tetszik — lehűtött tanár úr jól tenné, ha az ifjuság nevelése érdekében minél előbb távoznék Trencsénből, a hol különben csak a jelenlegi tanév kezdetétől működik.

Eriől a gimnáziumi kabát-borítás történetéről a trencsényi „V. Lap” tapintatosan mélyen hallgatott. Hallgatást minden komolyan gondolkodó ember helyeselte, míg a botrányos ügy a tanulókra nézve nem volt elintézve. Csak a Zsolnán megjelenő s egy zsidó-tanító által szerkesztett „Zsolna és Vidéke” nem tudott hallgatni. Bizonyára valami trencsényi pletykás úrfi — s ilyeneket nem kell lámpással keresni Trencsénben — beakolbólt a gimn. botrányról szóló tudósítást a zsolnai lapnak, s a zsidó-szerkesztő sietett is azonnal világgá kürtölni a „trencsényi kir. kath. gimnázium jó nevének ejtett csorbát”. Sokkal elnézőbb

volt azonban a zsolnai állami, még csak két alsó osztályból álló főreáliskola iránt, mikor az állami főreáliskolából négy tanuló elcsaptak ki azért, mert loptak, csaltak s revolverrel fölfegyverkezve csatangoltak. Vázsonyi képviselő úr talán a kultur-bestia bélyeget sütötte volna a csatangoló zsolnai realistákra. A zsolnai heber szerkesztő úr elnézőbb volt s nem vett tudomást az állami középiskolán ejtett csorbáról.

A zsolnai lapon kívül csak a turóc-sz.-mártoni „L. Noviny” kedveskedett olvasóinak a trencsényi gimn. botrányról, el nem mulasztván kellően kidomborítani, hogy milyen hazafiságot tanulhatnak a tanulók a trencsényi megkabátzott tanár úrtól. A szegény tót ember ilyeneket olvasva, bizonyára nem nagy rokonszenvre gerjed a magyar iskolaügy és a magyar közművelődés iránt. De nem nagy tisztelettel fog nézni a trencsényi megyei tót ember a megyei közigazgatási közegekre sem, ha majd a turóc-sz.-mártoni urak kedveskedni fognak neki hiteles tót fordításával azoknak az épületes dolgoknak, melyeket most febr. h. 20-án és 27-ikén a másik zsolnai lap, egy menesztett végrehajtó által szerkesztett „Felv. Ujság” oda vágott a trencsényi közigazgatás és a zsolnai előjáróságnak a fejéhez.

A „F. U.” minden állásból kiesőppent szerkesztője jónak találta fölfrisíteni „a zsolnai panama” neve alatt szereplő, már majdnem hat év óta húzódozó s még mindig el nem intézett csúnya regále dolgokat, melyek még Szalavszky főispán-sága alatt a trencsényi mintaszerű közigazgatás gyönyörűsége virága gyanánt fölfakadtak és országos szagot terjesztettek. Megismétli most a F. U. febr. hó 27. számában, hogy a zsolnai előjáróság még 1896 előtt a város törzsvagyonát képező erdőt „a mármegye tudta és jóváhagyása nélkül” 42,575 frt vételárért eladta „s a befolyt pénzt egyszerűen elkezelte”. Továbbá, hogy a városi vagyonból 8479 frt „nyomatlanul eltűnt”. Különösen a fogyasztási adók életbe lépésével „hullott alá az aranyes-ő” Zsolna város intézőire. „Ez a fogyasztási adó volt a fejős tehén, mely a nehéz ezreket szolgáltatva a város urainak”. A hírlapi szelöztetésre jött nagynehezen a hivatalos vizsgálat. Az első vizsgálat eredménye az volt, hogy „a vármegye részéről elismerésben részesültek a pénzkezelők”. (Lettek volna csak néppártiak! majd kaptak volna elismerést.) Milyen módon jutottak a zsolnai pénzkezelők az elismeréshez — „ők tudják”, írja a F. U. és febr. 20. számában rájuk olvassa, hogy „fizettek jobbra-balra”, hogy céljukat érjék. Szalavszky volt főispán aligha büszke lesz a F. U. ezen leleplezésére.

Jött Zsolnára egy második vizsgálat is. A F. U. szerint ez a vizsgálat kötelességmulasztást követett el, mert „szó nélkül” tudomásul vette a pénzkezelők részéről ama bementést, hogy a számadási könyvek három évfolyama elégett, pedig „az elhanyagást maga a helyiség, ahol őriztettek — kizárta”.

A „kegyelmi” jelzöt méltán megérdemlő vizsgáló-bizottság — írja a F. U. — mégis kénytelen volt megállapítani „a sikkasztást s közokirathami-

sitást”. És mi lett a végeredmény? Az akkori zsolnai előjáróság föl lett függesztve, de egyébként büntetve nem lett senki s mert a dolog már „elévült”, nem is leszen büntethető már senki sem. A zsolnai pénztár pedig mostanáig ütheti hült helyét a hiányzó összegnek. Ráadásul azt vágja ki a F. U., hogy Zsolna város jelenlegi bíráját a hiány pótlását tárgyaló képviselőtestület annak idején eltiltotta a szavazástól azok között, „a kik az elkezelt összegből részesedtek”.

A „végeredményben agyonütött eljárás” után most egy új vizsgálatot kíván a F. U., „mert, ha a fogyasztási adók számadási könyvei elégték is (azóta — írja a F. U. — már régen befűtöttek velük), de a törzsvagyon fent fölsorolt tételei még mindig várják a törvény, jog és igazság embe-reit”. Így végzi a „zsolnai panamáról” szóló cikket a F. U., a mely lap ott viseli homlokán „a trencsényi közigazgatás egyesületének hivatalos köz-lönye” szép címét is. Ez tehát nem lehet holmi neppárti denunciació!

Mit szól ehhez a jelenlegi trencsényi főispán úr? Miért nem jár utána, hogy a gyűlöletes zsolnai ügy végre valahára elintéztessék és különösen, hogy a vizsgálatilag konstataált hiány a zsolnai pénztárba be legyen fizetve? Ha a F. U. állításai igazak, akkor nem okosan járt el az a megyei közeg, a mely a mostani zsolnai bíró urat a bírói állásra kandidálta és oda állította őt cél-tablájául a F. U. súlyos gyanúsításainak. Nem okosan járt el az, a ki lehetővé tette, hogy a jelenlegi zsolnai előjáróság tagjai között olyanok foglaljanak helyet, a kik majdnem mind rokonai az annak idején fölfüggesztett előjáróságnak és rokonok, vagy sógorok egymás között is.

Az ilyen dolgok a szláv agitáció malmára hajtják a vizet és a turóci urak elég szemfülesek, hogy ilyen súlyos közigazgatási mulasztásokat kellőleg kizsákmányoljanak is. Intézzon Haydin képviselő úr (mint egykori cikkezője a F. U.-nak) interpellációt a belügyminiszterhez a F. U. mint jegyzői „hivatalos” közlönynek állításai ügyében. Nagyobb szolgálatot fog tenni vele a magyarságnak, mint holmifele megrendelt szalma-interpellációval.

Spectator.

Népmissiók egyházmegyénk területén.

A ki majd egykor meg fogja írni egyházmegyénk történetét, külön fejezetet szentelhet a népmissióknak. Hogy nem hiadatlan e tárgy, tanubizonyosság erre T. Hattler Soc. Jesu „Missions-bilder aus Tyrol” c. érdekes műve. Érdekes és tanulságos missió-leveleket szokott hozni a bécsi „Correspondenz des Priester-Gebetsvereines A. P. S.” is.

Az egyes missiók lefolyását minden lelkész szokta bejegyezni a „Historia Domus”-ba, mert a népmissió oly momentum egy parochia történetében, melyet hallgatással mellőzni nem lehet.

1874-ben tartottak népmissiót a Redemptoristák Rajecen, Vadicsón, Kiszuca-Ujhelyen és

képességgel bír, különösen. Midőn két évvel ezelőtt a bécsi Urania, vagy 1897-ben a Duchatel-Etablissement Röntgen-mutatványait látam Párisban, a képek még homályosabbak, a szív alig kivehető volt. A technika tehát nagyot haladt még csak két év alatt is.

De a párisi electrotechnikus a meglepő kísérleteket még hatásosabban tudja fokozni. Fel-állított egy erősen felöltözött leányt egy székre s lábszáraira bocsátotta a Röntgen-sugarakat. S mit látunk az ernyőn? Két vékony csontszárat, olyan pusztát, mintha a temető esonházából válogatták volna, és a térd tájékán egy zsinegen leelőgő — champagner üveget, mely egész világosan látható.

A kísérletező az után nagy derűtlenség között magyarázza, hogy Páris városában minden egyes üveg champagnerre 3 frank vám van kivette, egyes szegény asszonyok azután ruhájuk alatt derekukra erősítenek egy-egy pezsgő-üveget s a városban drágábban eladják. Számítva természetesen arra, hogy már csupa tiszteletből a női nem iránt, nem fogják indiskrét módon megvizsgálni a fiancok.

Most a Röntgen-sugár a lehető legnagyobb gavallér kimélet mellett is felfedi a csempészt.

De az orvos szomorú tapasztalatokat is te-

het a Röntgen sugárral. Így behoznak egy beteget, akinek a lába a comb felső részében hetekkel ezelőtt eltört. Mankón jár és azt mondja, hogy törött lába most jelentékenyen rövidebb. Miért? — A felső lábszár vastag hústakarójának dacára is sikerül a sötét sugarak segítségével a törött csontot lefényképezni. S ekkor kiténik, hogy a törött szár nemcsak nincs jól egymásba illesztve, hanem mintegy 3 centiméternyire egymástól eláll. Az alsó törött szár felebb emelkedett, a felső meg lejjebb nyúlik. Ez okozta a lábrövidülést. A törött végeken a természet jóvoltából aztán callus képződik, mely lehetővé teszi, hogy a törött végek egymással összeforrva maradjanak, de nem egymás felett — mint kellene —, hanem egymás mellett. És ezt a szomorú tényt konstataálja azután a Röntgen sugár.

A Röntgen készülékről még megemlíthetjük, hogy van mellette egy sokszorozó, melynek sodrony tekerése 40 kilométer hosszú, vagyis ha kivegyenesítették, hosszabb volna, mint Nyitráról Ersekujvárig. Egy másik segédeszköze az áramszakitó, mely percenkint 2000 fordulatot tesz meg, vagyis percenkint kétezerszer szakítja meg az áramot.

A készüléket egy erlangeni gyár szállította, kinek elektrotechnikusa Kollross ur, febr. 26-ától

egész márc. 1-ig állította fel a kórházban, úgy, hogy márc. 1-én este teljes erejével működött. A készülék bonyodalmas kezelését dr. Biringer Ferenc barátunk már teljesen elsajátította, s mint halljuk, legközelebb demonstrációkkal fog szolgálni azon kartársainak, kik eziránt érdeklődnek.

X.

Sziporkák.

A furcsa színlap.

Ürmő: Eredj csak, Trézsi, nézd meg az utca sarkán a színlapot, mit játszanak ma a színházban!
Cseléd (kis idő múlva visszajön): Nagysága, a legjobb „szobapadló-fénymázt” játszák.

Elszólta magát.

Szabó: Jelentsen be a nagyságos úrnál, hogy itt vagyok a számlával.
Inas: Azt mondta a nagyságos úr, hogy nincs itthon.

Ki az oka?

Férj: Te, asszony! Ez a leves kozmás.
Feleség: Annak is te vagy az oka; mért nem vagy most is, mint többnyire — náthás.

Nagy-Divinán. E helyen a missiót kénytelenek voltak félbeszakítani. Így akarta ezt Trefort. Azal vadolták szent Alfons fiait, hogy páuszlavizmust s antiszemitizmust terjesztenek.

1884-ben újból találkoztunk Redemptorista atyákkal Turzovkán, majd 1886-ban Ribényben.

1895-ig szünetel a népmissiók tartása egyházmegyénkben. 1895-ben Zákopcsán tartanak népmissiót a lazaristák.

1895-óta a következő helyeken volt missió: Appony (Lazaristák) Baan (Jezsuiták). Csáca (Jezsuiták). Dubnic (Lazaristák). Dubodil (Lazaristák). Hricsó (Redemptoristák). Kiszuca-Ujhely (Jezsuiták). Kosztolna-Mitic (Lazaristák) Lednic (Lazaristák). Mocsionok (Jezsuiták). Ó-Beszterce (Jezsuiták). Nagy-Divina (Jezsuiták). Ochodnica (Jezsuiták). Rajecz (Jezsuiták). Rakova (Lazaristák). Ribén (Jezsuiták). Riecsna (Redemptoristák). Szoblahó (Lazaristák). Turzovka (Redemptoristák). Zákopcsa (1896. renovatio, tartották Lazaristák; 1901. új missiót tartották a Jezsuiták). Viszoka (Dominikánusok)

1902-ben a missiók tartását megkezdi Alsó-Hricsó, hol Redemptoristák működtek. Folytatja Bossáca, a hol jezsuiták végzik a lélekmentés nagy munkáját márc. 2—10-ig. Vivat sequens!

Közl: **Krasznaynszky.**

Ujdonságok.

Bende Imre, nyitrai püspök ur ő mlga mult hétön Budapestről visszaerkezett székelyre.

Dr. Kramolin Victor főispán, ne-jével kedden, márc. 4-én Pozsonyba utazott. Az állomáson a bíróság, az ügyészség, továbbá a városi képviselő-testület több tagja fogadta ő méltóságait és Korle, városi képviselő remek bokréta nyújtott át a főispán ur ne-jének. Ma, szombat, a Palugyay-vendéglőben ismerőseik és barátai nagyszabású banketet rendeznek tisztelőkre.

Személyi hírek. Dr. Teszelszky József, Recska Zsigmond és Szmda Kálmán plébánosok f. hó 5-én Rómába utaztak, hogy részt vegyenek a Pázmány-egyesület tervezte zárandókatban.

Egyházi hírek. Kmetykó Károly, nagydivinai segédlelkész ideiglenes minőségben kiségitőnek küldetett Riecsnicára. — Jaross Károly, ersekujvári káplán hitoktatónak küldetett Fiumeba. — Haverla József nagyölvédi segédlelkész, ki nemrég még Nagy-Tapolcsányban működött, Érsekujvárra küldetett káplánnak.

Kinevezés. Dr. Mihalovics János, zsolnai lakos, a győri kir. ítélőtábla kerületébe díjas joggyakornokká nevezetett ki. Dobsa István, nyitrai tsvzeki díjnak az alsó-vereckeai járásbírószághoz végrehajtóvá. — Nagy Samu, nyitrai főispáni titkár, miniszteri fogalmazóvá nevezetett ki jelen állásában való meghagyása mellett.

Halálozások. Santroch Mátyás, nyug. nagydivinai plébános f. hó 4-én a halotti szent-segek ájtatos felvétele után 83 éves korában az Urban csendesen elhunyt. — Hliniczky János lipótvári fegyintezeti ellenőr, életének 52-ik évében, hivataloskodásának 28-ik évében, február hó 28-án rövid szenvedés után elhunyt. A boldogult egykor a nyitrai papnövelde növendéke volt, később pályát változtatva megősült, nőül vevén Stiglitz Rózát, Lipótvárott nyert alkalmazást, hol mint igen becsületes hivatalnok és példás keresztény családapa csaknem 3 évtizeden át köztiszteltnek örvendett. — Farkas Pál, mohorai földbirtokos, Mazoly Antal kir. táblai bíró sógora, f. hó 6-án Mohorán (Nógrád m.) elhunyt életének 80. évében. — Beke poraikra.

Köszönetnyilvánítás. A nyitrai kath. legényegylet részere a Nepbank, Iparbank, Hitelbank, Kereskedelmi és hitelintézet 20—20 kor., a Takarekpénztár 15 kor. adományt szavaztak meg közgyűléseiken. Nemeslelkű segélyükért az egylet halas köszönetét nyilvánítja.

Városi bizottságok. A f. hó 5-én megtartott közgyűlésen Nyitra város bizottságai a következőképen alakultak meg. Pénzügyi bizottság: Árpási Imre elnök, Boxhorn Vilmos, Czeizel Gábor, Felsner Jónás, Freissberger Győző, Juhász Sándor, Kramer Adolf, dr. Kürth David, Kutvaszer István, Mercader Ede, Pongrácz Kálmán, Pollák Izidor. Hivatalból előadó és jegyző Pettkes Géza, v. számvevő. — Népnevelési és közművelődési bizottság: Bieliczky Elek, dr. Dudek János, Grünfeld Nathán, Horvát Sándor, Huszár István, dr. Munels Lajos, Cserhelyi Sándor, Kondor István, Jeszenszky Alajos, Magyar Miklós,

Vagner József, Weisz József. — Jogügyi bizottság: dr. Bangha István, dr. Bangha Sándor, Csillaghy György, Sevesik Gáspár, dr. Janits Imre elnök, dr. Kósa József, Mérey Lajos, Bohunka Géza, dr. Kürth David, Sándor Pál, dr. Szeghő Zsigmond, dr. Sztranzky Izidor. Hivatalból előadó és jegyző dr. Gutvill Pál, v. tiszti ügyész. — Építészeti bizottság: Aitner Ferenc, Arnold Bálint, Engel József, Herverth Antal, Juhász Sándor elnök, dr. Kállai Armin, Mayer Károly, Morton József, Richter Károly, Rouchetti József, Unzeitik József, Verő Sándor. Hivatalból előadó és jegyző a városi mérnök. — Közegészségügyi bizottság: Horváth József, dr. Biringer Ferenc, Kovács József, dr. Lakits István, Metzger Ede, Rédeky Géza, dr. Pachner Antal, Popelka János, dr. Thuróczy Károly elnök, Tombor Kornél, Toifel József, Zerdahelyi Adolf. Hivatalból előadó és jegyző dr. Munels Lajos v. tiszti orvos. — Gazdasági bizottság: Brezányi János, Engel József, Palásthy Vilmos, Reeska János, Kiss Mihály, Kubinyi Endre, Palkó Ernő, Paschek Victor, Tausig David, Horváth József, Verő Arthur, Verő Zsigmond. Hivatalból előadó és jegyző a városi főjegyző. — Légszuszvillagítást ellenőrző bizottság: elnök Rédeky Géza v. kapitány, jegyző Bieliczky Elek szakértő, Kubinyi Endre, Felsner Jónás, Mayer Károly, Metzger Ede, Morton József, dr. Munels Lajos, Duboviczky Imre. — Nyugdíj választmány: Boxhorn Vilmos, Craus Vince, Horváth József, Juhász Sándor, Kondor István, Mérey Lajos elnök. Hivatalból: polgármester, rendőrkapitány, tiszti ügyész, számvevő. Előadó és jegyző Ocskay László. — Mezőgazdasági bizottság: elnök a polgármester vagy helyettese. Rendes tagok: Aitner Ferenc, Árpási Imre, dr. Pereszlénvi Henrik, Ocskay László, Palásthy Vince, dr. Thuróczy Károly. Póttagok: Leszner David, Reeska János, Rouchetti József. — Iparos- és kereskedő-tanonciskolai bizottság: elnök a v. polgármester vagy helyettese. Előadó az iskolai igazgató, jegyző egyik iskolai tanító. Megválasztott régebbi tagok: Árpási Imre, Arnold Bálint, Boxhorn Vilmos, Braunsteiner Mihály, Fellner Jakab, Felsner Jónás, Freissberger Viktor, Hevera János, Huszár István, Ocskay László, Rédeky Géza, Rouchetti József, Saffár József, Unzeitik József. Kiegészítő-képen most választottak: Guderna Béla, Salvendy Lipót, Duboviczky Imre, Gabmayer Miklós, Hecht Jónás, Riszner Károly. — Árvaszeki szavazó ülnökök: Bohunka Géza egyuttal elnök helyettes, Sándor Pál, dr. Kállai Armin, Pollák Izidor, Zerdahelyi Adolf. — Tiszteltelt tanácsnokok: Árpási Imre, Juhász Sándor, Kostyál Pál, az elhunyt Markovics János helyébe pedig Kutvaszer István lett megválasztva.

A kath. kör böjti felolvasásai. Szép számú hallgatóság előtt folyt le mult vasárnap az első felolvasás, melyet Horváth József kir. törvényszéki bíró ur tartott „Vázlatok Nyitra város régi multjából” cím alatt. A nagy szorgalommal megirt dolgozat élvezetes modorban tárta fel Nyitra honfoglalás előtti és alatti dicsőséges állapotát, amikor is az itt lakó népek fejedeleinek székhelyeül szolgálván, központja volt a nemzeti nagy átalakulásoknak. A mindvégig érdekesen megirt tanulságos felolvasást általános érdeklődés kísérte, melyet a zenedarabok sikerült előadása még inkább fokozott. Különösen Grieg „Ase halála” keltett méltó feltűnést. Mintha csak a halálkő haláltusájának minden részlete, a göröcsön vonaglász és a földökliás hőrgestől lefele a folyton gyengülő, végül pedig egészen elhaló sóhajokig, szemünk előtt folyt volna le. Minden arceről a gyász és megilletődés tükröződött le, mikor az utolsó akkordok is elhangzottak, melyet csak Schubert „Ave Maria”-jának szelíd dallama simított el. — Ma Suranyi Karoly főgimn. tanár ur fog felolvasni. A tanár ur magas műveltsége és ismert lebilincselő előadási modora előre is biztosítottot nyújt, hogy a hallgató közönség kellemesen szórakozva fogja ismereteit gyarapítani. Az egyházi zeneegylet pedig Beethoven 4. sz. Symphoniájának Andanteját és Moszkovski híres Serenadeját fogja előadni.

Hangverseny. A nyitrai keresztény nőegylet ápril 1-én húsvét keddjén nagyszabású hangversenyt rendez, melyen, mint halljuk, Sebők Sárka k. a. Sebők Istórsorvos leánya és Szántó J. nyitrai polgáriskolai igazgató fia, ki a becsi konzervatórium egyik nagy tehetségű növendéke fognak fellépni.

Zárvizsga. A nyitra megyei gazdasági egylet teli tanfolyamának záró vizsgája kedden március 4-én tartatott meg Mezey Gyula főmérnök, egyleti alelnök, mint kiküldött miniseri fel-

ügyelő vezetése alatt. Az elnöki asztal mögött még Jeszenszky Alajos apát-kanonok szintén egyleti alelnök foglalt helyet. A vizsgán nagyobb részt vidéki gazdákból álló vendégek voltak jelen, akik a vizsgát megkezdése előtt Jeszenszky alelnök kalauzolásával, megtekintették, a nyitrai közműves egylet által bemutatott nádfonó gépet. A számtanból Kuzsely János elemi népiskolai tanító examinálta a növendékeket, kik bámulatos könnyen és minden elfogultság nélkül, gyorsan és hibátlanul oldották meg a feladott számtani gyakorlatokat. Ezután az intézet vezetője, a kiküldött szaktanár a gazdaságra vonatkozó kérdéseket intézett a vizsgázókhoz, a szántás, ugarolás, a vizek levezetéséről, trágyázásról, takarmány termeléséről, beteg állatok gyógykezeléséről stb. Ebből a tárgyból is a tanulók igen szabatos és helyes feleleteket adtak. A vizsga befejeztével Mezey Gyula alelnök szép beszédet intézett a fiatal gazdajelöltekhez, s miután a vezető tanárok faradtságát megköszönte, a vendégeket átvezette az egyleti kiállítás megtekintésére. Egy nagy és magas terem tele volt rakva sokféle szükséges házi szerrel. Voltak itt kefék kosarak különféle gazdasági célokra, búkkfából készült nyelek és egy teljesen felszerült gazdasági szekér. A jelen volt vendégek sok tárgyat megvásároltak, sok pedig a pozsonyi országos kiállításra fog küldetni.

Polónyi Géza alapítványa. Ismeretes, hogy Polónyi Géza neves ügyvédet és volt orsz. képviselőt mintegy két héttel ezelőtt súlyos csapás érte. Leánya Ilona — kit Nyitra inkább Cica név alatt ismertek, mint a hogy a családban becézgetve neveztek — hosszabb szenvedés után elhunyt. A mélyen megrendült apa humánus kegyelettel akarta megörökíteni szeretett gyermeke emlékét és 10,000 koronás alapítványt tett egy szegénysorsú leány kihazasítására. Az alapítvány kamatait Polónyi leánya halálának évfordulóján fogják évente kifizetni. Érdekesek a feltételek, melyekből kiemeljük a következőket: Az alapítványt csak katolikus menyasszony kaphatja meg, de csak olyan, aki katolikus völegényhez megy férjhez. Az adományozás joga Budapest főváros katolikus polgármesterét illeti; ha ez nem volna katolikus, akkor az alpolgármestert; ha azonban ez is más vallású volna, akkor valamely kath. tanácsos adományozza. — Mekkora családokon kellett átessenie a különben ultraliberális politikusnak, míg ilyen elhatározásra jutott. Vajha előbb is megértették volna egymást, Polónyi talán kevesebb politikai keserűség éri, a katolikus ügyön ellenben nagyot lendíthetett volna az ő elementáris szonoki erejével és tehetségével. — Ezzel kapcsolatosan értesülünk Köröskényről, hogy Polónyi Géza 60 koronát az alsó-köröskényi szegények közt való szétosztásra és 40 koronát magyar egyházi énekes-könyvek beszerzésére küldött Köröskénybe. Valóban legjobb s leguemeőbb mód a lelki fájdalmak enyhítésére a keresztényi irgalmasság gyakorlása — írja köröskényi tudósítók. — A részesülők kéri a mindenható Ur Istent, hogy erősítse e nagy gyász elviselésében a szegényekről sokszor megemlékező nemes jötevőt.

A nyitrai kereskedelmi ifjuság 1902. március hó 22-én szombaton a „Braun szálló” termeiben (Tóth Vilmos-utca) a nyitrai izr. népkönyha javára jótékony célú zártkörű táncestélyt rendez. Belépő díj uraknak 2 korona. Felülfizetések köszönettel fogadtnak és hírlapilag nyugtáztatnak. A hölgyek keretnek egyszerű ruhában megjelenni. Kezdeté 8 órakor.

Hirdetmény. Nyitra város polgármesteri hivatala reszeről ezennel közhírré tetetik, hogy a város tulajdonat képező és a nyitrai vasuti állomás melletti városi szalmatelepen kazalba rakott 1901. évi sarjú termés (mintegy 300 métermázsa) a f. évi március hó 11-én d. e. 10 órakor nyilvános árveresen fog a helyszínén a legtöbbet ígérőnek eladni. Az árverési feltételek megtudhatók a nyitra városi polgármesteri hivatalban Nyitra, 1902. évi március hó 4-én. *Dr. Rudnay Sándor,* polgármester.

A vágvecsei mandátum. Ajtjes Horváth Dező néppárti képviselő mandátuma ellen, akik a mult évi okt 21-iki pótválasztáson 52 szavazattöbbséggel Emmer Kornél ellenében Vágvecsen megválasztottak, a liberális párt kervényt nyújtott be a Kúriához, melyet azonban a Kúria II. választó tanácsa elutasított, mert abban *egyetlen* egy feltétel semmiségi okot sem talált, mely a bizonyítási eljárásnak alapját képezhetne volna. Érdekes, hogy a vágvecsei szabadlövők a petíció megszerkesztésével ugyanazt a függetlenségi ügyvedet bízták meg, akik mind a két választásnál a liberális pártot elveinek teljes fentartásával támogatta. Úgy látszik, a választási nagy munka köhő-

jában erősen összeforrtak az érdekek. Érdekes az is, hogy a választást támadó ügyvéd nagy szerényen nem kevesebbet kert, mint azt, hogy a Kúria Emmer Kornélt jelentsse ki törvényesen megválasztott képviselőnek! — Izor! Téged bámulnak!

A privigyei casino saját dísztermében f. évi március hó 15-én hazafias ünnepélyt rendez. Kezdeté este 8 órakor. Műsor: 1. „Hymnus“, zenekísérettel mellett éneklé a közönség. 2. „Március 15-én“, Ábrányi Emilől, szavalja Kengyel János úr. 3. „Madár az erdőben“, műdal Taubert Vilmostól, éneklé Rajnoha Margit úrhölgy, zongorán kíséri Rajnoha Daisy úrhölgy. 4. „Epizód az 1848—49-iki szabadságharc idejéből“, telolvassa Somogyi Gyula úr. 5. „Honi emlékeim“, magyar ábránd Székely Imrétől, zongorán előadja Rajnoha Daisy úrhölgy. 6. „Férjhez menjek-e?“, monológ Hosvai Hugótól, előadja Marossy Margit úrhölgy. 7. „Magyar egyveleg“, cigányzene kísérettel hegedűn játsza Vaczulik János úr. 8. „A vén cigány“, melodráma Farkas Lajostól; szavalja Réday János úr, zongorán kíséri Lulyák Antalné úrhölgy. 9. „Magyar népdalok“, éneklék Krajszik Elly és Kmethy Margit úrhölgyek, cimbalmon kíséri dr. Székács Jenő úr. 10. „Szózat“, zenekísérettel mellett éneklé a közönség.

A handlovai kath. népkör Ernst Sándor dr. orsz. képviselő urat díszelnöknek választotta, mely alkalommal 100 koronát küldött a népkörnek. Mult hó 23-án tartott igazgató választmányi ülés ezen nemes tettet jegyzőkönyvben megörökítette. A kath. népkör ez uton is a legmelyebb köszönetét nyilvánítja. Isten éltesse sok éven keresztül a népszerű képviselőt!

Az „Ersekújvári dalegylet“ f. évi március hó 15-én az „Arany orozlán“ dísztermében hazafias ünnepélyt rendez. Belépti díj személynként 2 korona. Jegyek előre válthatók Coulegner J. és fia urak üzletében és este a pénztárnál. Kezdeté 8 órakor. Az ünnepély sorrendje: 1. „Hunyadi induló“ Erkel F. től, előadja az egyleti zenekar. Zongorán Krendl Etelka és Noszkay Erzsike, cimbalmon Bartha Irénke k. a. ok kísérik. — 2. „Alkalmi beszéd“, tartja Suasel J. — 3. „A távozó búcsudala“, előadja a vegyeskar. Vegyes karra alkalmazta ifj. Dubrovay János. — 4. „Vándor madár“ Ábrányi Emilől, szavalja Mezey Viola k. a. — 5. „Liszt XVIII. rapzódiaja“, zongorán játsza Wellisch Geiringer Ella k. a. — 6. „Szabadság, dicsőség“ Lányi E-től, előadja a férfiak. — 7. „Magyar szerenád“ Ocskay brigadérosból, sextett. — 8. „Esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk“, előkép, Zichy Mihály rajza után. Az ünnepélyt teaestély követi.

A magyar kath. ifjuság római zarándoklata. A magyar kath. egyetemi ifjuság a husvétü ünnepekre lelkes ifjakból álló csapatot akar a magyar fővárosból Rómába vezetni, hogy ő szentsége XIII. Leó negyedszázados pápai uralkodása alkalmából a kereszténység atyja előtt a magyar ifjuság is bemutatssa hódolatát. A zarándoklatban részt vehetnek középiskolai tanulók is, valamint ezeknek tanárai. A tanuló kísérei, pl. atyja is, de nők ki vannak zárva. A mi a zarándoklat költségeit illeti, azok a lehető legolcsóbbak. Az időt is jól választották meg. Az utazás részletes módzatai a következők: Indulás Budapestől a keleti pályaudvarról márc. 25-én délután 3 órakor lesz, kik a zarándoklatban résztvevő tagokat, hogy 25-én a délelőtti folyamán (legkésőbb d. u. 1-ig) a Szt. Imre-kör helyiségében (Irányi Dániel-u. 18. sz. I.) teljesen felszerelve jelentkezzenek. A megérkezés Rómába Fiumén és Anconán keresztül péntek reggelre van kitűzve. A visszatérés Rómából márc. 31-én lesz a Budapestre érkeznek ápril hó 2-án reggel. A zarándoklok 5 napig fognak tehát Rómában tartózkodni. Az 5 napi Rómában való tartózkodás alatt az örök város nevezetességeit kisebb csoportokban a szent városban már ismerős magyar rendezők vezetése mellett fogják megtekinteni. Az utazás költsége Rómáig és vissza, vasuton II. osztályon, hajón I. osztályon, 55 forintban van megállapítva. Ezen összegben bent van a teljes ellátás és szállás ugy Rómában, mint utazás közben, továbbá az utközben előforduló borraivalók, kocsiköltség s a képtárakba való belepő jegyek. A középiskolai tanulókat egyszersmind figyelmeztetik, hogy intézetük igazgatójától engedélyt kell kérniök, hogy a husvétü szünetü után még két napig távolmaradhasanak az oktatástól. A résztvevőket kériök, hogy a teljes összeg lefizetése mellett márc. hó 12-ig bezárólag jelentkezzenek a köv. címre: Főtiszt. Fieber Henrik, a szt. Imre kollegium prefektusa, Budapest. IV.,

Irányi Dániel-u. 18. sz. I. A vidékről utazók kívánatra a márc. 15 ikét követő héten mérsékelt menetjegyekre jogosító utalványokat fogaak kapni Budapestig és vissza.

Posta-miseriák. Nincs a föld hátán sehol olyan elhagyott pósta — írják lapunknak — mint Privigyén. Még a mult század elején divatos szerződéses viszony áll fenn most is, s a szerződő Kis Jenő postamester csak arra fekteti a fősúlyt, hogy minél több haszna legyen, a közönség kényelme és méltányos kívánalma előtt pedig szemet húnny. A postai helyiség kritikán alul áll. Egy öt négyszögméter nagyságú szoba, melyből csak két négyszögméter szolgál a közönség forgalmára. Alacsony, szűk, bűzös helyiség. Privigyé egyik elhanyagolt, elhagyott utcájában. A naponkénti indítás és postakerzés miatt a posta zárva mintegy 4 óra hosszágig, így a hivatalos idő csak 4 óra. Ezen időre a közönség kíván az utcára s ott szórakozhatik az emelet magasságú trágádomb s galambszemét nézésében, s élvezheti a posta bejárásától két méternyire levő closet illatát. Vagy kerügetheti a moslékos, lábviz stb. dézsákat es edényeket, melyek a postabéjárat előtt költői rendetlenségben vannak elhelyezve. Az élelmesebb publikum bevonulhat a konyhára s ott teheti a szépet a postamester úr szolgálójának. A postai dolgok lebonyolítására egy hivatalnok kevés. Azért a szelid és jólelkü Nedelyák dolgozik mint egy igavonó azért a 600 ftért. Kis nem ért a postai dolgokhoz, ő csak a levelező-lapok olvasgatásával szórakozik. Segítségéről azonban gondoskodik, mert felhívja a Kupecz kisasszonyt, vagy egy abba maradt képezdészt, akiket biztatgat, hogy majd posta-gyakorunkká felvételét kieszközli. Kérjük az illetékes postai igazgatóságot, gondoskodjék a mi számunkra rendes postahelyiségről. Legyen az az Erzsébet-terén, tehát kultivált területen. Ellátva a közönség részére váróteremmel. Állítsassék fel a városban legalább hat postaszekrény. A posta a közönséért van, tehát legyen gondja nemcsak a levelező-lap árának felemelésére, hanem közönségünk kényelmére is. Kisnek állítógat 2000 ft tisztá jövedelme van a posta után évenként. Ebből az általán tisztességesen kiszolgálhatja a publikumot. A postaszekrények szaporítását, a postának a mellek, es óriási sáros utcából, kulturális területre áthozását, rendes posta kiszolgálást követelünk. (A levelező nem hiszük, hogy tuloz. A privigyei postapénzt oly rozoga, piszkos es szűk, hogy esodáljuk, miszerint a postaelenőr ez ügyben eddig nem tett jelentést a postai igazgatóságnak, melyről feltesszük, hogy mihelyt e szánalmas állapotról értesül, intézkedni fog. Szerk.)

A III. osztályu keresetadókra vonatkozólag írják Farkasról, hogy a bevallási adóajstromokat a kereskedők az elmúlt héten állították ki a szokásos három évi kivételhez. A tiszta kereseti rubrikák kitérésénél redőbbe húzták ez alkalommal a kliensek homlokukat, mivel az üzlet forgalma az utolsó években esékélyebb, a verseny egyre nagyobb es így természetesen a haszon esőkénőben. Ha az utolsó 4—5 évek gabonatermését tekintetbe vesszük, mi az üzlet forgalmára igazán érzékeny kihatással volt, akkor a kis numerusok, melyeket az ivre jegyeztek a kereskedők, legjobb tudomásuk szerint történt. De itt az a bökkenő, hogy a falusi kereskedők zöme a 3—5 ftos napi forgalomról nem vezet könyvet es bizony azt sem tudja, hányadát áll a vagyona. Már pedig, ha a kereskedő önmaga sincs tisztában anyagi helyzetével, felmerül az a kérdés, hogy miképpen tehet javaslatot a községi jegyző a kereskedők adó tárgyában? Mi nem akarjuk — írja tudósítónk — joguktól megfosztani a jegyzőséget, sőt állítjuk, hogy van egyes dolgokban jártasságuk a kereskedők vagyosságuk megítélésénél, de honnét tudhatnák azt, hogy ki mennyit forgalmaz? Milyen tőkével rendelkezik? S mi a fő, mit hoz a kereskedőnek a forgalom? Ez alkalommal nem mulaszthatjuk el a farkasdi es negyedi szatőcsök egy nagy panaszát is felhozni, mely abból áll, hogy az ott épült műnalom teljesen kiesavarta kezeikből a forgalmat: a liszt, dara es korpa eladását illetőleg, mert kiesinyben is elarusitanak ott. A dohánytőzsdések is egyre panaszkodnak, mivel a fináncok évente új es új engedélyeket osztogatnak. Ersekújvárnak, hol betivasárok vannak es nagy idegen forgalma van, alig lesz annyi tőzsdéje, mint Farkasdnak. Számuk már megközelíti a 20-at, s egy-egy utcában 3—4 is van. A tisztességtelen versenyt pedig az üzlet terén a vigéceknek lehet köszönni, mert a nagykereskedők forgalmának 90 százalékát a vidéken csinálják olyformán, hogy kevésbbé biztos kezekbe is engedik áruikat, a kik azután a vevőközönséget elkényez-

tetái igen, de egyöntetűen kiszolgálni kevésbbé érték. Különbén az üzletforgalom es ipar pang, már három hónapon keresztül csaknem naponta esik. A nép mit sem tehet, csak a készlet emészti, vagy adósságait növeli. Dacára mindezeknek, szombaton egy pénzügyi titkár itt járt s a ház es fejadót 286 koronával emelte. Az előjárók nagyon zokon vették es meg fogják felebbezni.

Színházi heti műsor. Kedden, március hó 11-én „A titkos rendőr“ bohózat. Szerdán „Suhanc“ operette. Csütörtökön „Pillangó kisasszony“ énekes dramolet es „Almafa“ vigjáték. Pénteken bérletszünetben, felhelyarákkal „Svihákok“ operette. Szombaton, március 15-én, díszelőadásul „1848. Hadak útja“. Vasárnap bérletszünetben, Deréky Antal rendező jutalomjátékul „A zaborhegyi boszorkány“.

A választói névjegyzékek összeállítása. Széll Kálmán miniszterelnök, mint belügyminiszter körrendeletet küldött az ország összes központi választmányához, mely szerint a választó-kerületek összes választóinak névjegyzéke a központi választmány székhelyén, az egyes községek választóinak névjegyzéke pedig a kihagyottak névjegyzékével együtt az illető községben ez évi május hó 5-től husz napig közszelemler mulhatlanul kiteadód. A reklamációk május hó 15-ig, az észrevételek pedig ugyanezen hó 16-tól 25-ig fogadandók el. Ugy a reklamációk, mint az észrevételek felett a körrendelet szerint a központi választmány július 20-ig köteles határozni.

Érdekes kis zöldség. Az egyik fővárosi lapban bizonyára hibás szedés folytán a multkori vármegyei közgyűlésről es a közgyűlés előtt tartott szabadelvűpárti gyűlésről a következő közlemények jelentek meg. „A nyitramegyei szabadelvűpárt“ mint Nyitraról jelentik, ma rendkívüli közgyűlést tartott, melyre az egyesült ellenzék gróf Hunyady Lászlóval es Mérey Lajosnal elen nagy számmal vonult fel. A mauónak jöt eszébe a szabadelvűpárt közgyűlésére felvonulni. Veszekedjenek egymás között. — A másik híreskekkeppen szólott: „Nyitravármegye törvényhatósági bizottsága“ tegnap tartotta évi közgyűlést, a melyen Kramolin Viktor főispánt tiszteletbeli elnöké választották. Crausz alelnök helyébe, a ki lemondott, Janits képviselőt választották meg. — Interdum bonus dormitat Homerus, vagy Umgekehrht heisst auch gefahren.

Kitiltott iskolai könyv. Már néhány hét előtt jelentették a lapok, hogy a közoktatásügyi miniszter a nyitrai ágostai evangélikus esperesség által kiadott „Slabikár a privá Csitanka“ című tót olvasókönyvet az ország összes iskoláiból kitiltotta. Most már tudjuk a kitiltás okát is, mely nem más, mint egy irány vers, melyben a magyar nyelv tanulása úgy van feltüntetve, mint valamely idegen nyelvnek a gyermekekre való rátkutálása. A versben egy uracska arany pénzt kínál a tót fiúnak, hogy ez cserélje fel saját anyanyelvét az idegen (magyar) nyelvvel, amit önérzetesen es méltatlankodva viszautasít, mint becsutelen dolgot. — Hát bizony, akik a magyar nyelvet Magyarországon területén idegen nyelvnek tartják es a magyar nyelv tanulásában tanusított szorgalom jutalmazását becsutelen dolognak bélyegzik meg, azok nemcsak azt érdemlik meg, hogy a tankönyveiket tiltsák ki, hanem reszolgáltak arra is, hogy bezárják az iskoláikat. Vajjon azok a pan-zlav kutató közegek, akik a közigazgatási bizottságot informálni es alaposan felülteni szokták, kiterjesztik-e figyelmüket az efféle jelenségekre, melyek úgy látszik nem mai keletűek es nem is állanak elszigetelve.

Tevéd, a ki azt hiszi, hogy csak drága gyógyszeresek használhatnák; szemebetűnő példát szolgáltat erre Vértes gyógyszer. Ferenc-pálunkája, mely dacára olcsóságának, a legkülönbélebb esetekben alkalmazható gyógyszer es piperecikk, s egy házban sem hiányozhat.

Színházi krónika.

A mult héten a nyitrai színháznak három ünnepi estéje volt. Groó Valéria, a budapesti „Nemzeti Színház“ tagja vendég szerepelt szombaton a „Folt, amely tisztit“ Matilde szerepében, vasárnap a „Cigány“ Rózi leánya volt, kedden a „Vasgyáros“-ban Clairet adta. Az ilyen vendég szereplések veszedelmes Rhodusai a szegény vidéki kritikusknak. Mert a vendég játéknak megítélésében vagy a vidéki színházak niveauját veszi zsinórmértékül, s ezzel esetleg serti a fővárosi csillagot, vagy pedig Márkus Emilia elragadó művészetét tartja kiinduló pontnak, s akkor eset-

leg epésnek vagy bakafantokodónak tünik fel. Szerencsére a formulák mentőcsónakja rendelkezésre áll a vicinális referensnek is. Egy ilyen formula az az elv is, hogy a magam fajta kritikusnak feladata abban áll, hogy egyrészt a lap olvasóit tájékoztassa az itt működő színészek művészi erejéről és értékéről, másrészt ezeknek a színészeknek adjon tehetsége szerint egy-egy jó tanácsot a kritikus-pilulákban. Eszerint tehát nincs célja annak, hogy Groó Valéria szerepléséről egyebet mondjak, minthogy az első estén nagyfokú indisposícióval küzdött, vasárnap azonban már igen szépen játszott s a harmadik darabban, a Vasgyáros Clairjében művészién kidolgozott játékával s fényes tolettjeivel nagy hatást és őszinte bámulatot keltett.

A feltűnő pedig az volt e három esén, hogy színészeink sokkal több igyekezettel s így természetesen nagyobb sikerrel is játszottak, mint egyebkor. Hat hiszen jól van; magyar virtus a vendég előtt „kivágni a rezet”, de mi úgy gondoljuk, hogy ennek a virtusnak a gyakorlására minden nap volna alkalom. Vegre is a közönség is csak vendég s ha már egyedeiben nem, tomegeben mégis csak megérdemel annyi figyelmet, mint egy vendég-kollega. Már pedig az tény, hogy pl. a „Vasgyáros” minden részletében sokkal jobb előadás volt most, mint első alkalommal. Ismerjük, nagyon jól ismerjük azt a bizonyos hangulatot vagy inspirációt, melyet egy művészi erő közelgése idéz elő. Ez kétségtelenül sokat megmagyaráz, de... mindent nem.

Ami a szombati előadás többi szereplőit illeti, első sorban Radó Rózsi érdemel említést, aki Enriqueta ellenszenves és halátlan szerepét finoman, diszkrétan s nagy gonddal játszotta. Gulyásnak a legnehezebb szerepek egyike: Don Justo jutott. Ez a fiatal komikus a jólelkű, eleseszű, komoly öreg ábrázolásában többlet nyújtott, mint a mennyit tőle — bár sokoldalúságát sokszor kiemeltem — várni lehetett volna. Egy-két tulságosan fúrge mozdulatával s erősen színezett mimikájával itt-ott elárulta ugyan igazi szerepkörét, de annyi bizonyos, hogy ügyesebben az ideit társulat egy tagja sem adta volna ezt a valóban nehéz szerepet. Don Lorenzót Sarlay személyesítette sok igyekezettel, de megfelelőbb alak lett volna hozzá Tábor. Az ilyen bambaságokban szemtelen és kellemetlen alakok rajzolásához ő jobban ért. Horváth Kálmán — Julio pictor — ha már szerepét nem tanulta meg, legalább hosszú fűrtű parókát és francia szakált vett volna magára!! A vendég művésznő partnere Csiky László volt, mint Fernando. Echeagaraynak ez a Fernandója nem ember, csak színpadi alak. Azok közül való, melyekkel a két Dumas s Soderman népesítette be a színpadokat. Nem husból és vérből meg logikából áll, hanem csak arra való, hogy egy-két hatásos, színpadhasogató jelenetet varázsoljon a deszkákra. Ez a Fernando pl. abszolút nem gondolkodik. Egy dühös párdue ő, csupa tűz, csupa szenvedély, agya nem működik, csak a szíve zakatol, csak a vére kering, mint a ropogó, szípközöző láva. A pusztai vad esikő indulatával jár-kelel a színpadon, toporzékol, nyög, ordít... a szerző utasításai szerint is. Csiky pedig állt egy helyen, mintha a lábai gyökeret vertek volna s így deklamált, mint Plató az iskolában.

Vasárnap is volt valami meglepő. A direktor Zsiga cigány szerepében kár, nagy kár, hogy ilyen ritkán lép a színpadra. Kár nekünk is, mert igazi műveltségűtől foszt meg bennünket, de maga magától is sok igazi elismerést, értékes dicsőséget dob el. Nem lehetne ezen valahogy segíteni?!

Kedden a „Vasgyáros” szokatlanul összhangzó, jó előadásban került színre. Radó Rózsi is sokkal jobb volt, mint első ízben — nem mimikázott olyan szertelenül. Sarlay is jó volt Bligny herceg szerepében. Csiky is egészen jól játszott... volna, ha nem volna olyan rettentő nehézkes, olyan mozdulatlan s ha egy-egy gesztusa nem tartana tíz percig. Határozottan van benne tehetség, csak nem tudja érvényesíteni. Percekig egy helyen áll mozdulatlanul, örökké mereven egy irányba néz s öökké méltóságteljes akar lenni. Amellett szépen beszél, többnyire helyes accentussal, s e jó tulajdonságai ez estén kéllően érvényesültek. Mert ő jól mondja minden szerepét, csak rosszul... csinálja.

Csütörtökön „Jupiter és társai” ötletes, eleven Sipulusiádáin kacagott a kis számú közönség. Talán ez volt az első este, amikor az összes szereplők kiérdemelték az elismerést. Kiválóan jók voltak Irsai — ez a jók között is a legjobb volt, Gulyás, Tábor, Csiky — pompás volt maszkja is — Szelényi és Sarlay. *Krónikás.*

CSARNOK.

Érsekujvár a török uralom alatt.

1663—1685.

Irta: *Matunák Mihály.*

(Folytatás.)

A török hatalom, mely Magyarországot már majdnem egészen elfoglalta és letiporta, az 1683-ik beálltával Bécs tornyaira is fel akarta tűzni felholdját, hogy döntő csapást mérjen a kereszténységre. De az Isten, a keresztények nagy Istene, megalázta a gőgös pogányt s 1683-ban nyílt meg a nehéz török járóból való felszabadítás dicsőséges korszaka.

Az érsekujvári törökök azonban még egyszer éreztették zsarnoki hatalmukat az agyongyötört és kimerült magyar kereszténységgel.

Még három levelet ismerünk, melyeket az érsekujvári törökök a galgócikhoz intéztek.

Hasszán basa ezt írta hozzájuk:

„Ti galgócii bírák és polgárok, nyársalni való kutyák! Miért vagytok oly szófogatlanok? Mit használ nektek, hogy ti csak egyre postát küldözgetek? Talán azt várjátok, hogy mi titeket, hódolatlan kutyákat összefogdosztassunk? Ha ti, hódolatlanok nekünk négy nap alatt bizonyos somma pénzt be nem fizettek, esküszöm az én nagy uram hitére, hogy rövid idő alatt mind nyomorult rabok lesztek. Meghagytam nektek, kutyák, hogy nekem hátralétkot fejében posztót hozzatok; de ti parancsolatomat nagyon szépen elfeledtetek. Tehát, ti kutyák, hozzatok tíz vég magyar posztót, szaruból puskapor-tartót és pár keztyűt. Ezen parancsolatomat szélnek ne eresszéték, mert különben összefogdosztatlak benneteket és felgyujtatom házaikat. Érsekujvár, 1683. február 17.”

Ispain basa meg ezt írta:

„Galgócii község! Talán csak tréfára vettétek, a mit parancsoltam nektek. Miért nem akartok bejönni? Esküszöm az én uram hitére, hogy rövid idő alatt mind rabok lesztek, mert a hatalmas basa már jól látja, hogy ti hamisak vagytok hozzá, mert sem a nagy úrnak, sem a basának az adót eddig be nem fizettétek. De ha ti tovább is így cselekesztek, annak bizonyosan kárát valljátok. Jőjjetek tehát be jövő vasárnapra, mert különben újra esküszöm az én uram hitére, hogy rosszul jártok. Érsekujvár, 1683. február 23.”

Ibrahim bég, a basa helyettese pedig a következő levéllel kereste fel őket:

„Ti nyakas és nyársalni való kutyák, galgócii bírák és polgárok! Hány level ment már hozzátok, hogy se napot, se órát nem várva, fizessétek be az egész adót? Mi tehát az oka, hogy ez mégsem történik meg, ti kutyák? Talán azért, mert nincs kedvetek meghódolni? Halljátok tehát kemény és utolsó parancsolatomat. Ha szeretitek életeteket, vagyonotokat, feleségeiteket és gyermekeiteket, fizessétek be, a mivel tartoztok, mert ha nem jöttök be hozzám és ma vagy holnap nem fizettek, magam foglak titeket felkeresni és még a szópós keresztény kölyköket is elhurcolom, ha még úgy sirnátok is, ti hódolatlan kutyák. Érsekujvár, 1683. február 26.”¹

Ott fent ugyan hiába próbáltak szerencsét az érsekujvári törökök, mert Galgócinak ekkor már hatalmas segítsége volt a lipótvári helyőrségen. Kinnessovár szemeiket tehát másfelé kellett fordítaniok.

Kara Musztafa nagyvezír szigoruan meghagyta az érsekujvári basának, hogy még a tavaszig támadja meg a Csallóközt, mert különben selyem zsinór várja.

A basa kész volt nemcsak ezt megtenni, de a hódoltságot északra is egész Trencsénig kiter-

jeszteni. Előbb azonban Tapolcsány ellen ment, hogy az adóhátraléket beszedje. Ez alkalommal több falut felégetett, sok embert felkoncoltatott és fogságba hurcoltatott.²

Ugyancsak az érsekujvári törökök a busvét vasárnapján, midőn az oszlányi nép a templomban volt istentiszteleten, betörték a városkába, nagy zsákmányt szedtek, sok barmot és embert, főleg fiatalabb nőket hurcoltak el Érsekujvárhoz. Köztük volt Agos János özvegye, Ilona és három gyermekeivel. Kiváltották őket 150 frtért, Jób Istvánt pedig 93 frtért. Több nő, részint kiváltva, részint megszökve haza jött, de többnyire más állapotban.³

Több érsekujvári török levelet nem ismerünk s ha ment is még innen néhány nagy hangú levél, az itteni törököknek már sem idejük, sem hatalmuk nem volt a borzasztó fenyegetések fogantatására. Támadásaik is már ritkábbak lőnek és nemsokára nagy események elfoglalták őket annyira, hogy maguknak is szükölködniök kellett a büszke várban és három év mulva a fényes felhold végkép letűnt a rommá lődözött Érsekujvár karsu tornyairól.

Midőn ugyanis a török birodalom újabb hatalmának tetőpontján állott és az egyenetlen kereszténységre halálos csapást készült mérni, az isteni Gondviselés támasztott férfit, ki hadvezéri talentumával és hősi kardjával, mint a XVII. század Hunyadi Jánosa, világhódító terveit meghíusította és halálos sebet ejtett rajta. A kiváló keresztény hős Sobjeski János, lengyel király volt.

Sobjeski már 1673. november 11-én, aránylag kevés katonasággal, oly bátor és szerencsés támadást intézett a törökök choczími tábora ellen, hogy 20,000 moszlin elesett s azokból kik megfutamodtak, 10,000 lelte halálát a Dnieszter hüllámaiban. Két év mulva a törökök meg akarták bosszulni a vereséget, de Sobjeski Lemberguel 15,000 emberével ismét fényes győzelmet vívott ki felettük.

A törökök ezután bekét hagytak Lengyelországnak és halványuló dicsőségüket a Lipót elleni hadjárattal akarták felfrissíteni. Erre szüntelenül ösztönözte őket XIV. Lajos, francia király.

A még vasvári béke miatt elégedetlen magyarok nem tűrhették az osztrák katonaság féltelenségét az alkotmány és vallásszabadság elnyomását, 1677-ben felkelést támasztottak s vezérik Thököly Imre gróf, 1682. tavaszán bekét kötött a törökkel, lekötve magát, hogy a szultánnak évenként 40,000 db. arany adót fizet, ha elismeri őt Magyarország urának és biztosítja védelméről.

Ennek következtével Ibrahim, a budai vezír augusztus havában hadával a felső részekre vonult és Ónodot, Kassát és Füleket megvette. Ily siker IV. Mohamed szultánban reményt keltett, hogy a mi a Nagy Szulejmánnak sem sikerült, a német birodalomba hatolni, Tököly segítségével neki sikerült.

Lipót tartván e szövetségtől, Thökölyvel alkudozásba bocsátkozott s az 1683. január 13-ára Kassára egybehívott országgyűlésre ő is küldött követeket, remélvén, hogy a felkelő fejedelemlen sikerül békét kieszközölnie Lipót számára. Mialatt azonban a rendek Kassán gyülekeztek, a szultán e közben, január 2-án hadat üzent Lipótnak, ki tehát a bajor és szász választó-fejedelemlen és Sobjeski lengyel királylyal szövetséget kötött, a nádor pedig felkelésre szólította fel a vármegegyeket.⁴

(Folyt. köv.)

¹ Wunderbahrer Adlers-Schwung etc. II, rész 6-7. II. Német fordítás után.

² U. o. 7-9. II.

³ Az oszlányi plénánia könyvéből közli Sasinek F. V. Slovenský Letopis. II. 1877. 236. l.

⁴ Babics Zsigmond: Cornaro Frigyes velencei követ jelentései Buda várának 1686-ban történt ostromáról és visszavételéről. Budapest, 1891. LI. I. dr. Lázár Gyula: A török birodalom története. Nagy-Beckerek, 1890. 409-410. II.

A BŐJTI IDŐRE

való tekintettel

Grünig Frigyes

NYITRÁN,

Kavics-utca 1-ső szám

ajánlja a mélyen tisztelt közönségnek saját gyártmányú I. rendű

emmenthali és groyer-sajtját.

Emmenthali sajt kilója 1 korona 50 fill.

Groyer-sajt kilója 1 korona 40 fillér.

A t. vevőközönség már az első próbánál meggyőződhetik, hogy e gyártmányok még a külföldieket is felülmúlják.

Teljesen ingyen!

Dr. Tóth János felső-zobori szőlőjében mintegy

250 szekér kő

a szőlő kitisztítása céljából, teljesen ingyen átvehető. A kő egy rakáson van, közel az uthoz és igen könnyen megközelíthető. A kik az ajánlatra reflektálnak, forduljanak akár szóval, akár írásban lapunk szerkesztőségéhez.

A Nyitrai Iparbank mint részvénytársaság zálogkölcön-osztálya.

Zálog-árverés

1902. évi március hó 18-án.

Mindazon ékszerek és zálogtártyák, melyek 1901-ik évi július hó végeig ki nem váltattak, vagy nem hosszabbítottak meg, f. évi március hó 18-án a Nyitrai Iparbank termében délután 3-4 óráig tartandó nyilvános árverésen eladatni fognak.

Hosszabbítások csak 10% lefizetése mellett történhetnek.

Hogy az árverés napján minden zavar-
nak eleje vétessek, megjegyzendő, hogy azon zálogtártyákat, melyeknek határideje már lejárt és az árverezésre kiszemeltettek, sem kiváltani, sem meghosszabbítani nem lehet. Nyitra, 1902. évi március hó 1-én.

Az igazgatóság.

Szőlőoltványok

szokványminőségben.

A legkiválóbb 42 bor- és csemegetajokban fajtisztán, teljes jótállással. 17-20.

Élőkerítés.

Gleditschia csemeték és magvak.

Uradalmaknak, községeknek három évi törlesztésre is adatik.

Óriás tövisű, igen gyorsan fejlődő sövénynövény. Ez az egyedüli, melyből oly örökös kerítés nevelhető pár év alatt, rendkívül csekély kiadással, melyben nemhogy ember, de semmiféle állat, még az apró nyulak sem hatolhatnak át. Minden rendeléshez rajzokkal ellátott útítési és kezelési utasítás mellékeltek. Ezer csemete elég 200 méterre. —

Ára 6 frt.

Óriási jövedelmet biztosító voltánál fogva ennek tenyésztése számos gazdaságban az utóbbi időben rendkívül elterjedt.

Színes fénynyomata főárjegyzék ingyen és bérmentve küldetik minden rendelési sőtellezett ség nélkül. Az árjegyzésen kívül még egy olyan könyvet kap ezzel, ki azt címére ingyen és bérmentve küldetni kéri, mely nincsen az a ház, vagy család, a hol annak tartalmát haszonra ne fordítanák. városban, falun, puszán, gazdag vagy szegény családnál egyaránt. Így még azoknak is igen érde-
kben áll, kik rendelni semmit nem akarnak, mert benne számos oly közlemények foglaltatnak, melyek mindegyiknek nagy szolgálatot tesznek. Cim:

Érmelléki első szőlőoltvány-telep: Nagy Gábor, Nagy-Kágya u. p Székelyhid.

Az arc és kezek üdőségét, szép fehér színét (tbeint) elérjük, ha

a „LILIAM-TEJ” arc-crèmet

állandóan használjuk, mely rövid időn belül eltávolít pattanásokat, szeplőt és kiütéseket, az arcot bársonysimává és ruganyossá teszi; hozzávaló Liliom-tej-szappan, valamint Liliom-pouder is kapható Esztergomban

J. ROCHLITZ ARTHUR

gyógyszerésznél, a „Fekete sashoz” címzett Hercegprímási udvari és Vármegyei gyógyszerertárban, valamint minden vidéki nagyobb gyógyszerertárban.

Postai megrendelések gyorsan és pontosan csakis utánvét vagy a pénz előleges beküldése mellett jutányos áron eszközöltetnek.

Próba-tégely 70 fill., rendes tégely 1 kor. Liliom-szappan 70 fill. Liliom-pouder 1 korona és 50 fill. 1-12.

SULGAN ANDRÁS

cipész-üzlete

Nyitra, Vármegye-utca 10-ik szám alatt készít és raktáron tart mindennemű és legjobb minőségű

lábbelieket urak, hölgyek és gyermekek részére, izléses kiállításban, pontos kiszolgálás és jutányos árak mellett.

Csakis saját készítményű árak!

Erőteljes 3-4 éves

gyümölcsfa-oltványokat

szállít

a kis-tapolcsányi fngi uradalom kertészete.

Ugyanott 2 éves

rózsafa-szemzések,

valamint idei teli ojtványok a legkiválóbb fajokban kaphatók.

1896 évi orsz. kiállításon díjjal kitüntetve.

JUHARI ÉS FURDA

templomfestők

Nyitra, Káptalan-utca 17. sz.

Ajánljuk a nagyérdemű közönségnek újonnan kibővített és

TEMLOMFESTÉSZET

céljaira a legtokeletesebben berendezett üzletünket, melyben templomok festését, oltárok és képek renoválását, valamint új oltárképek festését, szobrok polichromirozását s ezeknek ugy középkori, mint legújabb stílus kidolgozását jutányos árak mellett elvállaljuk.

Kiváló tisztelettel

5-12.

JUHARI és FURDA,

templomfestők.

Költségeloirányzatok és tervezetek ingyen.

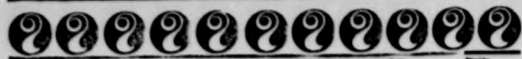
FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé most nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

„Védjegy.“

FERENCZ

pálinka (sósorszesz)

Vértés gyógyszerész féle

használatban a leghatásosabb — Feltétlen tisztasága következtében úgy külső, mint belső használatra mindenekelőtt legjobban alkalmas, különösen is a most annyira kedvelt gyürőmódszerre (massage). Kitűnő sikerrel használják *köszvény, csúsz, meghűlések ellen, bémulások, ficamoknál, gyulladás és kelésnél, továbbá a fejbőr erősítésére, valamint a száj tisztítására; belsőleg gyomor-göres, rosszullét, fejfájás stb. ellen.* Katonáknak, vadászoknak, turistáknak, levél-

hordóknak s általában sokat gyaloglóknak nélkülözhetetlen. **Valódi** csak a mellékelt **védjeggyel.** — Egy üveg 30 fillér, 1 és 2 korona. Kapható: *gyógyszertárakban, drogueriákban, fűszerkereskedésekben.* — Nyitrán: *Csernyák R. és Einsinger József és társa* uraknál, általában ott hol plakátok a fenti védjeggyel láthatók, valamint közvetlen:

Vértés L. Sas-gyógyszertárában, Lugoson.

Ház-eladás!

Teljes kényelemmel ellátott

→ **úri ház** ←

(Nyitrától 3/4 órányira fekvő községben), mely áll:

5 szoba, előszoba, üveges veranda, dísz és gyümölcsös kert és egyéb mellékhelyiségekből,

szabad kézből eladó.

Cím a kiadóhivatalban.

Napról-napra miudinkább **jótéteménynek** és szükségletnek bizonyul minden családban a

Kathreiner-féle Kneipp-maláta kávé használata.

Gondos háziasszony ne késlekedjék tovább ezt a jóízű és egészséges kávé italt bevezetni.

Tisztább pótka vé nem létezik, és nincsen jobb pótka a babkávé helyébe, a hol ez orvosilag eltiltatott.

Kathreiner-féle Kneipp-maláta kávé csakis a »Kneipp páter« védjeggyel eredeti csomagokban valódi. Nyitva merlegelt, vagy másképen csomagolt maláta kávé soha sem

Kathreiner.

SZUPERFOSZFÁTOT,

kénsavas kálit,

kénsavas ammoniakot,

Kovasavas kálit,

(dohánytrágyázásra)

Chilisalétromot,**Kainitot,**

es egyéb műtrágyaféléket elismert kitűnő minőségben legolesőbban szállít a

„HUNGÁRIA“ műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

Huszár István könyvnyomdája Nyitrán.